

JEAN HANFF KORELITZ

DE LA ÎNCEPUT

Traducere din limba engleză și note
CĂLIN ANDREI POPA

LITERA

București
2020

PARTEA ÎNTÂI
ÎNAINTE

1

ȘTII, PUR ȘI SIMPLU

În general, oamenii plâng atunci când ajung prima oară aici și fata aceasta nu părea să facă excepție. A intrat cu o servietă în mână, foarte arogantă, și i-a strâns mâna lui Grace, ca o profesionistă ce era sau, cel puțin, ce își dorea să fie. După care s-a așezat pe canapea, încrucișându-și picioarele lungi, îmbrăcate în pantaloni de serj. Și apoi, dintr-odată, a părut să observe locul în care se afla și a bătut zgomotos din palme.

– Oh, uau, a zis fata, al cărei nume – Grace verificase de două ori cu câteva minute înainte – era Rebecca Wynne. Nu am mai fost într-un cabinet de psihoterapie din facultate.

Grace, care stătea pe scaunul ei obișnuit, și-a încrucișat picioarele ei mult mai scurte și s-a aplecat în față. Nu s-a putut abține.

– E foarte ciudat! Cum pui piciorul aici, îți vine să te pui pe bocit.

– Sunt destule șervețele, i-a spus Grace, cu un zâmbet.

De câte ori nu a stat ea în același scaun, cu picioarele încrucișate ca acum, ascultând cum camera răsună de plânsete. Se plângea atât de des aici, încât uneori își imagina cabinetul sub apă, ca într-una dintre poveștile minunatei Betty MacDonald, pe care le adorase în copilărie, povestea aceea în care protagonista plângăcioasă nu se putea opri din hohote până nu-i ajungea apa la

bărbie. Când avea de-a face cu furia, manifestată prin tipete sau, dimpotrivă, tacit, veninos, își imagina pereții cabinetului (în realitate vopsiți într-un alb-gălbui inofensiv) întunecându-se de mânie. Când era bucurie sau înțelegere, i se părea uneori că simte miros dulceag de pin, ca la sfârșitul verii, pe malul lacului.

- Ei, dar e doar o cameră, a zis Grace cu veselie-n glas. Cu o mobilă banală.

- Desigur.

Rebecca a privit în jur ca și cum i-ar fi trebuit o confirmare. Cabinetul - cabinetul de psihoterapie al lui Grace - fusese amenajat cu multă grijă, ținându-se cont de mai multe aspecte în același timp: era confortabil fără să fie deosebit de primitiv, cu o atmosferă caldă, dar fără să tulbure individualitatea, decorat cu lucruri îndeajuns de familiare încât oricine să poată rezona cu ele, precum posterul agățat lângă ușă, înfățișând o fotografie cu meseceni a lui Eliot Porter - oare nu au trăit toți cu acel poster la un moment dat? în camera de cămin? într-o casă de vară închiriată? -, chilimul roșu, canapeaua de culoarea ovăzului și scaunul ei rotativ din piele. Mai erau și o măsuță de cafea din sticlă, pe care se găsea o singură cutie de șervețele, într-un suport din piele, și, în colț, un birou de modă veche, din lemn de pin, ale cărui sertare erau pline cu carnețele galbene și liste cu psihofarmacologi, psihologi pentru copii, hipnoterapeuți specializați în renunțarea la fumat, agenții imobiliare, agenții de voiaj, mediatorii, planificatorii financiari și avocați specializați în divorțuri. Pe birou, mai multe pixuri se șteau dintr-o cană anostă de ceramică, pe care fiul ei, Henry, o făcuse în clasa întâi (obiect care suscitase de-a lungul anilor nenumărate comentarii, adusesse la suprafață un număr remarcabil de amintiri răscolitoare) și o lampă albă din ceramică, cu abajur din pânză, proiecta o lumină discretă asupra întregii scene. Unica fereastră dădea spre aleea din spatele clădirii, unde nu era nimic de văzut, deși existase

o încercare cu câțiva ani înainte de a instala un cadru simplu, cu plante luminoase - mușcate, chiar, și iederă. Administratorul aprobase acest proiect, însă entuziasmul său încetase în punctul în care ar fi trebuit să o ajute să manevreze cadrul de lemn la coborârea din camion și pe alee, până la locul cu pricina, iar plantele s-au ofilit în lipsa luminii, iar cadrul, cu totul, a dispărut imediat după, lăsând doar o pată întunecată pe ciment, care persista. De fapt, nu îi plăceau cu adevărat florile.

Deși, astăzi, venise cu flori: trandafiri roz-închis, la recomandarea lui Sarabeth, care - pe măsură ce Ziua cea Mare se apropia - devenea tot mai tentată să controleze fiecare aspect. Nu numai că Grace trebuia să cumpere flori pentru ocazia asta, dar era musai să fie trandafiri și trandafirii să fie roz - roz-închis.

Trandafiri roz-închis. *De ce?* se întreba Grace. Doar nu se aștepta la o fotografie color, nu-i așa? Nu era îndeajuns de uimitor faptul că revista *Vogue* îi acordase interes pentru o poză alb-negru? Dar făcuse ceea ce i se ceruse, aruncându-le în singura vază pe care o avea în chicinața din birou, de la o livrare de flori de care nu-și mai amintea (flori de sfârșit-de-tratament? flori de mulțumesc-că-mi-ai-arătat-că-trebuia-să-l-părăsesc? flori Jonathan?), răspândindu-le neîndemânatic și nu tocmai estetic. Acum, trandafirii stăteau aproape de marginea unei măsuțe, în pericol de a fi răsturnați de paltonul greu din lână al Rebeccăi.

- Știi, a zis Grace, ai dreptate cu privire la plâns. De obicei, oamenii se chinuie mult doar ca să ajungă aici. Sau, în domeniul meu, să-și aducă partenerul aici. E cât se poate de firesc să vezi că oamenii se eliberează imediat cum trec pentru primă oară de ușă. E perfect normal.

- Poate altă dată, a zis fata.

Grace îi dădea în jur de treizeci de ani, și era frumoasă, chiar dacă avea un aer puțin cam aspru, iar hainele pe care le purta erau inteligent croite, în așa fel încât să-i

ascundă silueta care era de fapt voluptuoasă și plinuță și să confere iluzia unui corp tineresc și suplu. Bluza albă din bumbac arăta de parcă fusese confectionată special în acest scop, în timp ce pantalonii maro, din serj, erau meniți să sugereze o talie abia existentă. Ambele piese reprezentau triumfuri ale iluziei și fuseseră croite, în mod clar, de cineva care știa exact ce face – dar când lucrai pentru *Vogue*, își imagina Grace, cu siguranță că aveai acces la genul ăsta de oameni.

Rebecca a cotrobăit prin servieta de la picioarele ei, încălțate cu cizme, scoțând un reportofon foarte vechi, pe care l-a pus pe masa din sticlă.

– Te deranjează? a întrebat. Știu, e aproape o antichitate, dar am nevoie de el ca rezervă. Odată am petrecut patru ore cu o anumită cântăreață pop, căreia îi lipsește cu desăvârșire abilitatea de a vorbi în fraze complete, și aveam un mic dispozitiv foarte modern, de dimensiunea unei cutii de chibrituri. Când am încercat să redau conversația mai târziu, nu era nimic acolo. Cel mai înfricoșător moment din cariera mea.

– Te cred, a încuviințat Grace. Dar, în mod evident, ai reușit să treci peste această dificultate.

Rebecca a ridicat din umeri. Părul ei blond, fin era tuns în așa fel încât să pară ciufulit într-un mod foarte calculat și purta un lanț de argint care îi sublinia frumos claviculele.

– Am făcut-o să pară așa de inteligentă, încât ar fi fost nebună să nu fie de acord cu citatele atunci când am trimis interviul la verificat. Nu că nu aș fi fost îngrijorată. Dar managerul ei i-a spus redactorului meu că a fost interviul ei preferat dintre toate, așa că mi-a ieșit cum nu se putea mai bine.

Apoi a tăcut. S-a uitat fix la Grace.

– Știi, a zis ea zâmbind vag, mi se pare că nu ar fi trebuit să spun asta. Alt rezultat al faptului că mă aflu

într-un cabinet de psihoterapie. Stai pe canapea și te ia gura pe dinainte.

Grace a surâs.

Cu un clic sonor, Rebecca a apăsat butonul de pornire al reportofonului ei. Apoi s-a întins din nou după servietă și a scos un carnețel în stil vechi și un exemplar lucios al cărții sale.

– Oh, ai cartea! a zis Grace.

Era atât de nouă, încât o surprindea să o vadă în posesia altcuiva. Ca și cum toată strădania nu ar fi avut alt scop decât să producă un obiect al vanității ei personale.

– Desigur, a răspuns fata, cu răceală-n glas.

Profesionalismul și controlul ei asupra întâlnirii păreau să îi fi revenit din momentul în care Grace demonstrase așa o atitudine de novice. Dar nu se putea abține. I se părea foarte straniu să vadă cartea în realitate: cartea ei, *cartea ei proprie*, nu încă lansată pe piață, dar foarte aproape de lansare, în preajma Anului Nou – cea mai potrivită perioadă pentru apariția unei astfel de cărți, după cum insistaseră Sarabeth, agentul ei literar, Maud, redactorul cărții, și J. Colton, editorul ei (J. Colton! chiar așa o chema!). Chiar și după luni întregi de revizuire, după tipărirea efectivă a manuscrisului (atât de fizic, atât de liniștitor), după încheierea contractului, primirea *cecului* (depus imediat, ca și cum ar fi putut oricând să se evapore), apariția în catalog – totul atât de realist, totul făcând-o să gândească mereu: *Chiar mi se întâmplă asta*. Ținuse o prezentare la conferința organizată de editură anul trecut, în fața unei mulțimi de reporteri obosiți după drum și care își luau notițe zâmbind spre ea (câțiva dintre ei au venit apoi pe furiș să îi ceară sfaturi în privința căsniciilor lor șubrede – ei bine, ar trebui să se obișnuiască cu asta, s-a gândit Grace). Chiar și după ziua aceea neunească din urmă cu un an, când Sarabeth suna din oră în oră ca să anunțe alte și alte vești incredibile. Cineva voia manuscrisul. Și altcineva îl voia. Cineva... nu, doi, nu,

trei, și apoi începuse să vorbească într-un dialect pe care Grace nu-l înțelegea: ofertă anticipativă, palier (*palier?* se mirase Grace), audio și digital, stimuli pentru „Listă” (nu aflase ce era „Lista” până în momentul în care citise efectiv contractul). Nimic nu părea să aibă sens. Grace citea de ani întregi despre moartea publicisticii, dar acum descoperea o industrie pulsatilă, insistentă, maniacală, acolo unde ea se așteptase să găsească un corp lipsit de viață, încă o formă depășită a manufacturii americane, putrezind alături de morile de vânt și minele de aur. I-a spus asta odată lui Sarabeth, când, în a treia zi, licitația căpăta forțe proaspete, odată cu o propunere întârziată, ce declanșase o serie nouă de oferte. Nu ar fi trebuit ca publicistica să fie moartă? Până la urmă, asta continuau să spună revistele. Sarabeth a râs. Publicistica era într-adevăr în colaps, a asigurat-o ea pe Grace, părând destul de binedispusă cu privire la această veste. Excepție făcând momentul în care ajungeai la modă. Cartea ei, *Ar fi trebuit să știi*, părea pe punctul de a ajunge la modă.

Îi trebuiseră doi ani întregi ca să o scrie, așezată la biroul ei din colț, cu laptopul deschis, între vizitele clienților, și la masa din stejar masiv, pătată de umezeală, cu priveliștea către ponton, din dormitorul casei lor de lângă lac, și la blatul din bucătăria casei de pe 81st Street, noaptea, când Jonathan era încă la spital sau în pat, obosit după o zi de muncă, iar Henry adormise cu o carte deschisă pe piept și cu lumina încă aprinsă. O scrisese cu o cană de ceai de ghimbir periculos de aproape de tastatură și cu notițele înșirate de-a lungul blatului până aproape de chiuveță, în celălalt capăt, cu vechile dosare ale pacienților împănate cu post-it-uri. În timp ce scria, vechile ei teorii căpătau carnalitate, apoi o carnalitate mai rafinată, apoi o carnalitate plină de autoritate discursivă, înțelepciunea populară pe care nu știuse că o poseda până în clipa în care o deslușise în paginile scrise, concluziile la care părea să fi ajuns cu mult înainte să-și fi deschis

cabinetul, cu cincisprezece ani în urmă. (Pentru că nu învățase nimic? Pentru că avusese dreptate de la bun început?) De fapt, nu își aducea aminte să fi învățat vreodată cum să își facă munca de psihoterapeut, cu toate că, în mod evident, trecuse prin facultate, făcuse practica necesară, citise cărți, scrisese lucrări și adunase diplomele necesare. Se pricepuse dintotdeauna la asta; nu își amintea să nu se fi priceput vreodată. Ar fi putut să fi pornit de pe băncile liceului și să ajungă direct în acest birou mic și ordonat și ar fi fost la fel de eficientă și de profesionistă cum era și acum, ar fi ajutat la fel de multe cupluri, ar fi împiedicat la fel de multe femei să se mărite cu bărbați care nu le-ar fi putut face nicio dată fericite. Știa că asta nu o face să fie deosebită, nici măcar inteligentă. Își definea abilitatea nu ca pe ceva dat de la Dumnezeu (Dumnezeu fusese pentru ea doar un subiect al interesului istoric, cultural sau artistic), ci ca pe ceva sintetizat din natură și educație, precum o balerină suficient de norocoasă încât să fi fost înzestrată din naștere cu picioare lungi și cu un părinte dispus să o ducă la orele de dans. Pentru un motiv oarecare – sau, mult mai probabil, fără nici un motiv – Grace Reinhart Sachs se născuse cu o predispoziție pentru contemplarea și înțelegerea socialului, dezvoltată într-o atmosferă a ideilor și conversațiilor. Nu putea să cânte, să danseze, să jongleze cu calculele numerice. Nu știa să cânte la un instrument, ca fiul ei, sau să insufle viață copiilor muri-bunzi, ca soțul ei – și-ar fi asumat bucuroasă și plină de modestie oricare dintre cele două abilități –, dar ceea ce putea face ea era să discute cu oamenii și să vadă, destul de repede și cu o certitudine deconcertantă, ce capcane își construiau singuri și cum puteau să le evite. Și dacă fuseseră deja prinși în cursă – cum era cazul, de obicei, dacă se aflau deja în cabinetul ei –, să le arate cum să se elibereze. Faptul că notând aceste lucruri evidente adusesse pe cineva de la revista *Vogue* în biroul ei mic și

nesemnificativ era fascinant și, desigur, entuziasmant, dar și oarecum bizar. De ce ar trebui să i se acorde cuiva o platformă la nivel național doar pentru a sublinia că ziua este urmată de noapte sau că economia era ciclică sau orice alt lucru ușor de observat? (Câteodată, când se gândea la cartea ei și la ce avea să le spună femeilor care urmau s-o citească, se simțea aproape rușinată în sinea ei, ca și cum ar fi fost pe cale să comercializeze vreun tratament miraculos care exista de fapt de mult timp pe rafturile farmaciilor.) Era drept însă și că existau lucruri care nu puteau fi repetate de prea multe ori sau suficient de tare.

Cu câteva săptămâni înainte, participase la un dineu într-o sală specială de la Craft, la o masă plină de indivizi în mod clar cinici (dar fascinanți din punct de vedere profesional) din mass-media. În clinchetele ușoare ale tacâmurilor, Grace a discutat despre cartea ei, primind întrebările tipice (unele de la un bărbat destul de antipatic, cu un papion purpuriu) referitoare la motivele pentru care *Ar fi trebuit să știi: De ce femeile nu reușesc să înțeleagă ceea ce le spun bărbații din viața lor* era o carte diferită de toate celelalte care tratau ca subiect relațiile. Cu siguranță, mâncarea lui Tom Colicchio era punctul central de interes al localului. Acordându-i, cam prea mult timp, toată atenția ei editoarei unei reviste, care stătea lângă ea la masă (forțată, cu alte cuvinte, să asculte povestea divorțului costisitor al femeii), a constatat cu mare regret că ospătarul îi luase farfuria din față, cu mult înainte ca ea să-și fi terminat cotelul de miel. I s-a părut că ar fi sub demnitatea unui scriitor să ceară să îi aducă mâncarea la pachet.

Totuși, după dineul respectiv, editorul ei, J. Colton, a început să sune cu vești despre interviuri și apariții la televizor, toate fiind rezultatul aceluia eveniment. Editorul cu divorțul costisitor i-a alocat un articol în *More*, iar bărbatul antipatic cu papionul purpuriu i-a rezervat un

editorial pentru Associated Press (astfel că efortul meritate din plin, după cum până și Grace se văzuse nevoită să recunoască). Articolul din *Vogue* era programat să apară imediat după aceea. Roțile se pusese în mișcare, fără nici un dubiu.

A schițat (la cererea redactorului de carte, Maud) un editorial care avea ca subiect luna ianuarie ca perioadă a anului cu cele mai multe cereri de divorț (tensiunile din preajma sărbătorilor și hotărârile de Anul Nou) și (la cererea agentului J. Colton) a îndurat o ședință bizară cu un instructor media, învățând cum să-și încline capul într-o parte sau alta în timp ce privește către gazda emisiunii, cum să intre în grațiile audienței din studiouri, cum să furișeze titlul cărții ei în cele mai nepotrivite construcții verbale, fără să pară – își dorea ea – o narcisistă robotizată, și cum să răspundă scurt, cu fraze de efect.

– Editorul meu mi-a trimis-o acum câteva săptămâni, a zis Rebecca, așezând cartea pe masă, lângă cutia cu șervețele. Mi-a plăcut la nebunie. Știi, oamenilor nu li se spune niciodată asta: *Nu da greș la început și nu o să apară prea multe probleme de felul ăsta pe parcurs*. E foarte sincer, lipsit de menajamente. Genul de carte care abordează acest subiect e, de obicei, puțin mai îngăduitoare, mai blândă.

Grace, conștientă că interviul începuse deja, a încercat să pună în practică mișcarea exersată din cap și frazele de efect. Sunetul vocii ei când a început să vorbească nu era același pe care îl folosea în viața de zi cu zi; era glasul ei situațional. Era felul în care considera că ar trebui să vorbească un psihoterapeut.

– Înțeleg ce spui. Dar, ca să fiu sinceră, cred că abordarea îngăduitoare și blândă nu a dus la prea mari rezultate. Cred că femeile sunt pregătite să audă ceea ce cartea mea încearcă să le spună. Nu trebuie să fim tratate cu mânuși. Suntem adulte, și dacă greșim, ar trebui să acceptăm că am greșit și să ajungem la propriile decizii. Clienților mei

le explic de fiecare dată că, dacă tot ceea ce îți doresc este ca cineva să le spună că totul o să fie în regulă sau că totul se întâmplă dintr-un motiv, sau indiferent ce clișee inutile sunt acum la modă, atunci nu au de ce să se afle în cabinetul meu și să mă plătească pentru expertiza mea. Sau să-mi cumpere cartea, presupun, a zis ea, zâmbind. Pot cumpăra una dintre celelalte cărți. Oricare dintre ele. *Cum să îți salvezi căsnicia prin forța iubirii, Cum să lupți pentru relația ta.*

– Da, dar titlul tău e puțin cam... agresiv, nu-i așa? *Ar fi trebuit să știi.* Adică, asta ne spunem întotdeauna când ne uităm la o conferință de presă și un politician a postat o poză pe Twitter cu penisul lui, ca să vadă o lume întreagă, sau a fost dat în vileag că mai avea și o altă familie, și soția stă lângă el, perplexă. Iar noi ne gândim: *Zău? Te surprinde?*

– Nu mă îndoiesc că soția este, efectiv, surprinsă, a spus Grace. Întrebarea e: *ar trebui să fie surprinsă?* Putea să nu ajungă în postura asta?

– Așadar, acesta este titlul pe care l-ai ales?

– Ei bine, și da, și nu, i-a zis Grace. A fost a doua mea alegere. Am vrut să-i pun titlul *Trebuie să se acorde atenție*¹. Dar nimeni nu a înțeles la ce se referă. Au spus că e mult prea literar.

– Hm, chiar așa? Nu a citit toată lumea Arthur Miller în liceu? a sărit Rebecca, să-și arate buna-credință.

– Poate în liceul tău, a zis Grace cu diplomație.

De fapt, ea citise *Moartea unui comis-voiajor* în gimnaziu, la Rearden, școala privată din New York, cu standarde înalte (și, cândva, cu tendințe vag socialiste), unde fiul ei era acum în clasa a șaptea.

¹ Din piesa de teatru *Moartea unui comis-voiajor* (1949) de Arthur Miller, citatul exact fiind: „Trebuie să i se acorde atenție unei asemenea persoane”.

– În fine, am ajuns la un compromis. Știți cum ne spunem întotdeauna: *N-aveai de unde să știi*, atunci când cineva face ceva la care nu ne așteptăm? Suntem șocate că un bărbat se dovedește a fi un afemeiat sau un delapidator. E un dependent. A mințit cu nerușinare tot timpul. Sau e un egoist de doi bani, și faptul că e însurat cu tine și că aveți, probabil, copii împreună nu pare să-l împiedice să se comporte ca un adolescent întârziat, lipsit de orice griji?

– O, da, a făcut Rebecca.

Sunase destul de personal, s-a gândit Grace. Ei bine, nimic surprinzător. Cam asta era și ideea.

– Și când se întâmplă, nu facem decât să ridicăm din umeri și să zicem: *Uau, nu știi niciodată cum sunt oamenii, de fapt.* Și nu ne asumăm niciodată partea noastră de vină în acea decepție. Trebuie să învățăm să ne asumăm responsabilitatea. Altfel, nu putem acționa așa cum e mai bine pentru noi. Și nu putem împiedica să ni se întâmple și data viitoare.

– Îhî, a zis Rebecca ridicând privirea și fixând-o pe Grace cu o expresie de profundă nemulțumire. Nu o să dăm vina pe victimă, nu?

– Nu există nici o victimă, i-a răspuns Grace. Uite, fac meseria asta de cincisprezece ani. Ascult tot timpul femeii care-și descriu interacțiunile timpurii cu partenerul lor și ce impresie le-a făcut inițial. Și ascultându-le, mă gândesc încontinuu: *Ai știut chiar de la început.* Ea știe că el o să se uite toată viața după alte femei. Știe că e risipitor. Știe că are o atitudine disprețuitoare față de ea – de prima dată când vorbesc unul cu celălalt, sau de la a doua întâlnire, sau din prima seară în care îi face cunoștință cu prietenii ei. Dar apoi își îngăduie să ignore ceea ce știe. Lasă impresia inițială, această conștientizare instinctivă, să fie acaparată de cu totul altceva. Se convinge că ceea ce a simțit intuitiv în acel bărbat pe care abia îl știe nu este deloc adevărat acum când ea – între ghilimele – a ajuns